

grupa u jednom razredu. Zadatak je svake grupe da u literaturi pronađu najvažnije datume vezane uz temu. Na satu možemo dopustiti da svaka grupa u obliku referata iznese listu najvažnijih datuma, ali je još interesantnije da razred postavlja pitanja pojedinim članovima grupe. Ako se radi o naprednijim učenicima, za domaću zadaću možemo zadati da napišu malu kronologiju smiješnih događaja iz njihova dječjeg života.

10. Sljedećom igrom možemo uvježbavati redne brojeve. Odlučila sam se za područje sporta jer će nam dobro poslužiti uvijek neizvjesna i promjenjiva sportska sreća. Svaka grupa obrađuje jednu sportsku temu ili granu sporta: Olimpijske igre, evropska prvenstva, rukomet, nogomet. To je prilika da se proširi vokabular vezan uz tu temu. Osnovna je intencija ipak uvježbavanje brojeva. Unutar svake grupe organizira se malo kviz-natjecanje. Pitanja, koja se pretežno odnose na plasman pojedinih sportaša ili neke zemlje na određenom prvenstvu, može sastaviti vođa grupe uz našu pomoć. Ostali članovi grupe se informativno — iz literature ili umnoženog materijala koji možemo sami sastaviti — pripremaju za natjecanje. Pri odgovaranju na pitanja boduje se ne samo točnost podataka o pojedinom sportašu ili sportu nego i pravilna upotreba datuma i rednog broja (plasmama).

Opisane igre prilažem kao svoje dragocjeno iskustvo iz prakse. Učenici su ih uvijek primali s oduševljenjem, a osim toga uvijek su ispunjavale unaprijed postavljene odgojno-obrazovne ciljeve, pa zasigurno imaju svoju metodičku i didaktičku vrijednost.

Vida Nikpalj

OBRADA INFORMACIJA (INFORMATION) U VII I VIII RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Nakon završenog VI razreda osnovne škole i treće godine učenja stranog jezika učenici su već poprilično ovladali izgovorom, intonacijom, stanovitim vokabularom i osnovnim gramatičkim strukturama, čitanjem, pisanjem te razumijevanjem teksta prilikom slušanja. Govornu, odnosno komunikativnu kompetenciju razvijali su postepeno, pomoću dijaloških cjelina u simuliranim situacijama, a narativnu opisivanjem slika, događaja, odnosno izražavanjem i opisivanjem različitih stanja. U tom radu nastavnik se oslanja na voljne i psihofizičke dispozicije učenika, služeći se dobro koncipiranim udžbenicima za IV, V i VI razred osnovne škole (B. Brozović — O. Gerčan, I SPEAK ENGLISH, Stage A, B i C) uz suvremeni multimedijски pristup.

Nastavak te serije, tj. novi udžbenici za VII i VIII razred rađeni su prema istom pristupu, s nešto izmijenjenom koncepcijom, dajući prednost postupnom osamostaljivanju učenika u govornom i pismenom izražavanju. Svaka je lekcija (Unit) podijeljena u tri dijela: A. *Setting & Conversation*, B. *Information* i C. *Language practice*.

Ovdje će biti govora o nekim mogućnostima korištenja i primjene (kojih je, zapravo, mnogo) dijela B. *Information*. Taj se dio obično nadovezuje na prvi, A. *Setting & Conversation*, no nije uvjet obrade trećeg dijela, C.

Language practice. Dakle, *Information* valja tretirati kao zasebnu cjelinu, ne manje važnu od ostalih dviju. Naprotiv, da bi se uspješno proveo rad na stjecanju informacija, učenik mora aktivno upotrijebiti sveukupno stečeno znanje i proširivati ga novim znanjem i spoznajama o jeziku.

»Svrha je dijela jedinice B. *Information* da učenik:

a) stječe znanje o zemlji, narodu, načinu života i običajima naroda čiji jezik uči;

b) usvaja vokabular i način informiranja o činjenicama, ljudima, situacijama, čime se osposobljava za monološko izlaganje;

c) usvaja vokabular kojim će se moći koristiti pri opisivanju svoje zemlje, njezinih prirodnih ljepota i znamenitosti, pri prikazivanju običaja i načina života u vlastitoj zemlji, pri priopćavanju vlastitih interesa i sklonosti i sl.« (iz Priručnika).

Raznolikost i privlačnost sadržaja toga dijela potpuno odgovara interesima trinaestogodišnjaka odnosno četrnaestogodišnjaka, pa su oni već od samog početka rada motivirani. Uz to, daje im se mogućnost izbora unutar pojedinog dijela te jedinice, prema sadržaju, težini teksta, prema individualnim sposobnostima i sklonostima. Posebno je vrijedno poticati dalje samostalno istraživanje, za koje se pojedinac zainteresira. Za to postoje ovdje (u *Information*) raznolike mogućnosti.

Samostalnost učenika za obradu novog, nepoznatog teksta razvija se i priprema već u prethodnoj fazi učenja. Tome služe *Comprehension passages* u udžbeniku za V i VI razred ili materijal koji nastavnik sam (s učenicima) povremeno izradi. Za takvu je djelatnost nužno da se učenici znaju služiti rječnikom, a to zahtijeva i poznavanje transkripcije (međunarodne fonetske abecede), na što učenike treba postupno navikavati. Po glotodidaktičkom principu sistematičnosti i postupnosti transkripcija se uvodi u VII i VIII razredu osnovne škole, tj. u trećoj, odnosno četvrtoj godini učenja engleskog jezika. Tako je predviđeno i nastavnim programom, što je vjerojatno u skladu sa svim zakonitostima učenja koje su spoznate znanstvenim proučavanjem pojedinih etapa u nastavnom procesu. Ako želimo, naime, da se učenik služi rječnikom i osamostaljuje u radu, treba ga na to od početka učenja čitanja upozoravati, odnosno tako organizirati nastavu. Steknu li učenici naviku da pravilno upotrebljavaju rječnik, u svakoj će prilici moći provjeriti svoj izgovor i tu će naviku ponijeti u život. Time postizemo da učenik kognitivno pristupa učenju od samog početka, što izaziva osjećaj ugone i zadovoljstva, nasuprot »klasičnoj« bespomoćnosti.

Dio *Information* sastoji se od kratkih tekstova informativnog karaktera popraćenih autentičnim fotografijama ili prigodnim crtežima, što pomaže učenicima da bolje shvate sadržaj teksta.

U udžbeniku za VII razred učenici dobivaju informacije o položaju i podjeli Britanskih otoka, o nekim prirodnim ljepotama pojedinih dijelova Otoka, o važnijim gradovima i životu u njima. Posebnu pažnju privlače informacije o glavnom gradu Velike Britanije — Londonu, njegovim parkovima, ulicama, životu u njemu, o nadzemnom i podzemnom prometu te o rijeci Temzi. Glazba, sport, zabava, način odijevanja, hobiji, školovanje, vožnja safari-parkom, učenicima vrlo bliske teme, također su zastupljene u dijelu *Information* u VII razredu.

Uz popratni materijal višeizvornog sklopa nalazi se i 60 dijapozitiva, sadržajno povezanih s temama i dijalogom A. *Setting & Conversation* ili B. *Information* te pružaju nastavniku mogućnost da što bolje vizualizira nastavu. Uz to, nastavnicima je dan opširan opis svakog pojedinog dijapozitiva na engleskom jeziku, a tu su i metodičke upute za njihovu upotrebu.

Dijapozitive sam u razredu višestruko primijenila. Odabrala sam one koji se mogu uklopiti u pojedine lekcije, a učesnici su izvještavali cijeli razredni kolektiv o informacijama koje su proučili u knjizi ili u dodatnom materijalu, pokazujući istovremeno dijapozitive. Učenicima koji pokazuju poseban interes, dala sam da pročitaju popratni tekst uz dijapozitive, kad su ga proučili, pojednostavljenim su rečenicama prepričali sadržaj ostalim učenicima u razredu.

Tekst informacija obrađujemo u skupinama ili individualno, no u nekim dijelovima i frontalno. Ovisno o tekstu, sposobnostima učenika, motivaciji ili zadatku koji je postavljen, zajedničkim dogovorom odlučujemo o načinu proučavanja pojedinog teksta. Takav način rada daje izvanrednu priliku svakom pojedincu da napreduje prema svojim sposobnostima, sjedinjujući već usvojeno znanje s novim i tako ga proširujući.

»Princip individualizacije upućuje na to da se svaki učenik optereti optimalno, u skladu s njegovim mogućnostima. Količina obrazovnih sadržaja ne mora biti dozirana u istom opsegu i za svakog učenika, niti u istoj dubini.« I dalje: »Princip individualizacije nastave ne smije se primjenjivati izolirano od ostalih principa. On se ne realizira samo putem individualnih oblika rada, nego i kolektivnim oblicima, kao što su grupni i frontalni rad. Naš odgojni cilj zahtijeva odgoj takva čovjeka koji će htjeti i umjeti surađivati s drugima, koji će se moći uvrstiti u uže i šire kolektive« (Pero Šimleša, »Pedagogija«, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1973, str. 281).

Želim odgojiti čovjeka s osjećajem i voljom za suradnju u kolektivu. Izmjenjivat ćemo stoga ta tri oblika rada. Također ćemo dati priliku svakom učeniku (ne samo najvršnjijima) da obrađene informacije iznese pred svoju razrednu zajednicu kako on najbolje umije. Prije tog »nastupa« savjetuje se s nastavnikom, prikuplja materijal kojim će se služiti, priređuje, eventualno, grafofolije s novim riječima ili crtežom, slično kao što se i nastavnik priprema za nastavu.

Najviši stupanj znanja postižu učenici koji se pripremaju za neku ulogu, npr. turističkog vodiča Londonom, niz Temzu, safari-parkom i sl. Neki su se učenici odlučili da budu novinski, TV ili radio — izvjestitelji. Oni su dali prikaz nekog grada u Engleskoj koji su »službeno« posjetili, ili su dali izvještaj s posljednje nogometne utakmice, a prilikom posjeta jednoj školi raspitivali su se o aktivnostima učenika, pa su o tome izvještavali. Neki su opisali najnoviju modu dječaka, odnosno djevojčica, ili odraslih. Pri tom je izvjestitelj sam istraživao i pronalazio dodatni materijal kojim se, uz postojeći, služio u svom izlaganju.

Povremeno, pošto bi učenici obradili podatke o stranoj zemlji, pojedinci bi se odlučili za obradu nekih prirodnih ljepota i kulturno-povijesnih spomenika naše zemlje, kao što su Plitvička jezera, Ohrid, Bohinj, Trakošćan, Bled, Jadransko more, Dubrovnik ili neko drugo mjesto koje su posjetili. Naša je zemlja lijepa, raznolika, obiluje kulturnim spomenicima, sačuvanim urbanim povijesnim jezgrama i tu ideja ima napretek. Učenici su se poslužili

i dodatkom na kraju knjige (Some information about Yugoslavia). Pri izvještavanju o svojoj zemlji služe se geografskom kartom, razglednicama, prikazuju slike pomoću epidijaskopa ili se služe dijapozitivima, ako ih pronađu. Potražili su prospekte u turističkim agencijama i u ulozi vodiča podijelili ih svojim »turistima« prije nego što su krenuli na to »imaginarno« putovanje.

Evo primjera kako je jedan učenik VIII razreda opisao Plitvička jezera na engleskom jeziku, služeći se pri tom vokabularom usvojenim u toku obrade određenih tekstova u udžbenicima.

The Plitvice Lakes — National Park

Some years ago I visited the National Park of Plitvice. It is one of the most beautiful natural wonders not only in Yugoslavia, but in the world. There is a valley among high mountains. Sixteen beautiful lakes are situated in it — one below the other — like a string. Streams rush down making waterfalls.

The favourite activities for visitors are walking around the Park, bathing in the fresh waters in summer, rowing on the lakes and going for boat trips. In winter the lakes make a magical sight. The fishermen can fish good trouts in the Prošće, the Ciganovac and the Kozjak.

Sightseeing around the National Park of Plitvice is for me the greatest event.

O Plitvičkim jezerima može se govoriti već u VII razredu, uz Škotska jezera (Unit 2 B), u VIII razredu nakon obrade The Lake District (Unit 1 B) ili uz jedinice s opisom nekih prirodnih ljepota Amerike, kao što su Yellowstone National Park i Niagara Falls (Unit 16 B).

Kao poseban zadatak, učenici su obrađivali znamenitosti svoga grada, jer se često događa da znamo više o udaljenim krajevima i stranim zemljama nego o vlastitoj.

Na satu obrade informacija o Zagrebu (VIII razred) odlučili smo da odgovorimo na pismo Georgeu, koji bi htio znati više o Jugoslaviji, tako da smo pokušali opisati neke četvrti grada u obliku pisma. Pri tom smo se služili dijapozitivima Zagreba, a Georgeu smo »poslali« uz pismo nekoliko fotografija i prospekte o Zagrebu:

Primary School »Milan Špalj«
Rudeška 71, Zagreb, YU
March 13, 1979

Dear George,

This is my native town Zagreb, the capital of Croatia. The beautiful old Cathedral and the market-place Dolac are very attractive. The building of our Croatian National Theatre is in the very heart of Zagreb.

I live in a suburb of Zagreb, in Rudeš. On the other side of the River Sava there is New Zagreb with a lot of modern blocks of flats.

Many greetings to you and your family.

Your pen pal,

Boris

U udžbeniku za VIII razred informacije se pretežno odnose na SAD, a manjim dijelom na Veliku Britaniju. Pri obradi tekstova o Sjedinjenim Američkim Državama služili smo se geografskom kartom, dijapozitivima, crtežom i slikama projiciranim pomoću epidijaskopa. Prijeko je potrebna suradnja s nastavnikom zemljopisa. Dobro nam je poslužio i časopis »Forum« (Volume XVI, No 2, April 1978, pp. 26—34), gdje su abecednim redom svrstane države i o njima navedeni iscrpni i zanimljivi podaci, npr. o vremenu njihova stvaranja, o porijeklu njihovih imena, njihova kratka povijest i nadimci. Tu je priložen i plakat koji smo izložili na panou. Učenici koji su posebno zainteresirani i žele proširiti svoje znanje izvan nastave mogu kod kuće proučiti daljnje podatke o pojedinim državama uz pomoć rječnika, a nakon toga izvijestiti će razredni kolektiv o onome što su pročitali. Dobro je učenicima unaprijed kazati da prikupe materijal za obradu onih sadržaja koje smo predvidjeli planom, npr. da pronađu razglednice, fotografije, dija-zitive i sl.

Jedna učenica VIII razreda, nakon obrade Unit 3, gdje se govori o filmu, pričala je o vlastitim interesima s područja filma ovako:

There are a lot of films that I like — war films, westerns, cartoons, love story films, scientific films and musicals. I like our war films because they show how the Partisans fought for our freedom. The best war film that I saw is »The Battle on the River Neretva« and »Vihori Zelengore«. I don't like modern detective films because there is too much blood and killing in them.

My favourite film is »Saturday Night Fever«. The main actor in this film is John Travolta. He is at the moment the best known actor in the world. Many young people like John Travolta very much.

U udžbeniku za VIII razred osobito su zanimljive one teme koje se odnose na probleme mladih, sa sugestijama kako da ih riješe (Unit 2 B i Unit 7 B). Pošto su ih pročitali, učenici su iznosili neke vlastite probleme ili probleme omladinske razredne zajednice na satu engleskog jezika.

Slobodne aktivnosti obavezne su u osnovnoj školi, a u njih se učenici uključuju prema afinitetu. Pokazalo se da s veseljem čitaju upravo onaj dio lekcije s informacijama koje se odnose na njih. Tu su učenici »na svom terenu«. Sugestije, na primjer, za provođenje slobodnog vremena omladine mogu biti samo korisne, jer je ponekad život mladih prazan ako ih ne potaknemo na neke vrijedne aktivnosti bilo intelektualne (određeno tematsko ili znanstveno područje), bilo fizičke (sport, proizvodni rad i sl.). Kako će nastavnik iskoristiti taj dio lekcije, ovisi o njemu, o učenicima i o obostranoj volji za kontinuirani napredak.

Novi udžbenici engleskog jezika podižu nastavu na višu razinu u obrazovnom, a napose u odgojnom pogledu. Štoviše, oni upravo nalažu izlazak iz zatvorenog jezičnog kruga, iz »učenja jezika«, a uče za život. Dio *Information* potiče na permanentno samoobrazovanje i razmišljanje o društvenim tokovima. U tome je njihova velika vrijednost.